

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky
před Evropským soudem pro lidská práva

Approach proti České republice

O. C. I. a ostatní proti Rumunsku

Tlapak a ostatní proti Německu

(podklad k bodu 3b jednání Kolegia dne 14. ledna 2020)

1. ROZHODNUTÍ MEZINÁRODNÍCH ORGÁNŮ

Dne 20. ledna 2015 Evropský výbor pro sociální práva („Výbor“) rozhodl ve věci kolektivní stížnosti *Approach proti České republice*, že v českém právním řádu není výslovně ani prostřednictvím jasné a přesné judikatury zakotven všeobecný zákaz všech forem tělesných trestů na dětech, které mohou ovlivnit jejich fyzickou integritu, důstojnost, rozvoj a duševní pohodu. Zákonná úprava tedy dovoluje tělesné tresty z výchovných důvodů a postihuje jen takové, které dosáhnou zvláštního stupně závažnosti, čímž Česká republika porušuje článek 17 Evropské sociální charty („Charta“).

Překlad rozhodnutí do českého jazyka je dostupný [zde](#).

Dne 21. května 2019 vydal Evropský soud pro lidská práva („Soud“) rozsudek ve věci *O. C. I. a ostatní proti Rumunsku*, v němž konstatoval, že vnitrostátní soudy v řízení podle Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí neposoudily tvrzení, že v případě návratu do Itálie dětem hrozí z důvodu tělesného trestání ze strany otce „vážné nebezpečí“ ve smyslu Haagské úmluvy, způsobem, který by byl v souladu s nejlepším zájmem dětí. Vnitrostátní soudy navzdory ustanovení vnitrostátního práva absolutně zakazujícího tělesné trestání v domácím prostředí považovaly právo dětí nebyť vystaven domácím násilím za diskutabilní. Soud zdůraznil, že nejlepší zájem dítěte, který nepochybně zahrnuje respektování jeho práv a důstojnosti, je základním kamenem ochrany poskytované dětem před tělesným trestáním. Tělesné trestání dětí nemůže být tolerováno a státy by měly usilovat o jeho výslovný a úplný zákaz v zákoně i praxi. V tomto kontextu nemůže nebezpečí domácího násilí na dětech projít jako pouhá nepříjemnost, která je nezbytně spojena s podstoupením návratu, ale představuje situaci, která překračuje to, co může dítě rozumně snést. Soud navíc poukázal na své závěry ve věci *D. M. D. proti Rumunsku* (č. 23022/13, rozsudek ze dne 3. října 2017, § 51), že respektování důstojnosti dítěte nemůže být zaručeno, pokud by vnitrostátní soudy schvalovaly jakoukoli formu ospravedlnění špatného zacházení, včetně tělesných trestů. Došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.

Anotace rozsudku a odkaz na jeho originální znění jsou dostupné [zde](#).

Dne 22. března 2018 vydal Soud rozsudek ve věci *Tlapak a ostatní proti Německu*, v němž dospěl k závěru, že omezením rodičovské odpovědnosti příslušníků náboženského společenství, kteří vůči dětem systematicky uplatňovali tělesné tresty, nedošlo k porušení jejich práva na respektování rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy. Rodiče mají právo na výchovu dětí v souladu s jejich náboženským přesvědčením, což nicméně dle Soudu neznamená, že děti mohou být vystaveny nebezpečným praktikám nebo fyzické či psychické újmě. Takovou ochranu nezletilých ostatně zakotvují i další mezinárodní úmluvy, jako např. Úmluva o právech dítěte, která zavazuje státy přijmout opatření na ochranu dětí před jakýmkoli tělesným nebo duševním násilím. Soudy přihlédly k členství stěžovatelů v církevním společenství a jejich náboženským přesvědčením, nosným důvodem jejich rozhodnutí byla nicméně skutečnost, že je pravděpodobné, že děti budou bity rákoskou. Výbor OSN pro práva dítěte ve svém obecném komentáři č. 13 k Úmluvě o právech dítěte (CRC/C/GC/13 ze dne

18. dubna 2011) definuje tělesné trestání jako jakýkoli trest, ve kterém je fyzická síla použita a určena ke způsobení určitého, ať už jakkoli mírného, stupně bolesti a nepohodlí, a zdůrazňuje, že jsou zapovězeny jakékoli formy násilí na dětech, jakkoli mírné. Soud považuje za chvályhodné, pokud státy zakážou všechny formy tělesných trestů dětí, aby se předešlo riziku špatného a ponižujícího zacházení. Německo již zavedlo právo dětí na výchovu bez násilí a zakázalo fyzické tresty, psychická zranění a jiné ponižující zacházení. Právní ustanovení zakazující tělesné trestání nezletilých by měla být prosazována přiměřenými opatřeními, aby byly zákazy v praxi účinné.

Anotace rozsudku a odkaz na jeho originální znění jsou dostupné [zde](#).

Zákaz tělesného trestání dětí lze tedy považovat za součást ustálené judikatury Soudu.

2. OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ

V návaznosti na rozhodnutí Výboru o porušení Charty ve věci *Approach* je Česká republika povinna Výbor ministrů Rady Evropy pravidelně informovat, jaká opatření k nápravě byla přijata. Přes určité úsilí, které je popsáno v Analýze možnosti změny právní úpravy použití tělesných trestů na dětech (analýza byla součástí podkladů k předchozímu zasedání Kolegia a je dostupná [zde](#), na str. 54 a násl.), k žádné zásadní změně dosud nedošlo.

3. ANOTACE ROZHODNUTÍ VÝBORU

Rozhodnutí ze dne 20. ledna 2015 ve věci č. 96/2013 – *Approach proti České republice*

Evropský výbor pro sociální práva („Výbor“) jednomyslně shledal, že v českém právním řádu není výslovně ani prostřednictvím jasné a přesné judikatury zakotven všeobecný zákaz všech forem tělesných trestů na dětech, které mohou ovlivnit jejich fyzickou integritu, důstojnost, rozvoj a duševní pohodu. Zákonná úprava tedy dovoluje tělesné tresty z výchovných důvodů a postihuje jen takové, které dosáhnou zvláštního stupně závažnosti, čímž Česká republika porušuje článek 17 Evropské sociální charty („Charta“).

I. Námitky stěžovatelské organizace na porušení Charty

Stěžovatelská organizace Approach namítala, že příslušná právní úprava neobsahuje zákaz veškerých tělesných trestů dětí v rámci rodiny i v jiném neinstitucionálním prostředí a není jednotně vykládána tak, aby v praxi nebylo tělesné trestání dětí považováno za přípustné. Dále předložila údaje o rozsahu využívání tělesných trestů, z nichž plyne, že tělesné trestání dětí je v České republice rozšířené. Současně uvedla, že Výbor OSN pro práva dítěte ve svých doporučeních doporučil přijetí právního předpisu, jenž by tělesné tresty výslovně zakazoval, a dále, aby se Česká republika začala zabývat rozšířenou tolerancí tělesných trestů (CRC/C/CZE/CO/3-4, 4. srpna 2011). České republice byl též doporučen výslovný zákaz tělesných trestů v rámci Všeobecného periodického přezkumu OSN v roce 2012.

Stěžovatelská organizace uvádí, že byt vláda v roce 2010 projednávala přijetí právní úpravy výslovně zakazující tělesné trestání dětí, při změně příslušných právních předpisů k tomu nedošlo. Namísto toho novelizovala ustanovení občanského zákoníku v tom smyslu, že je tělesné trestání dětí přípustné, není-li nepřiměřené.

II. Odůvodnění rozhodnutí Výboru

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 17 CHARTY

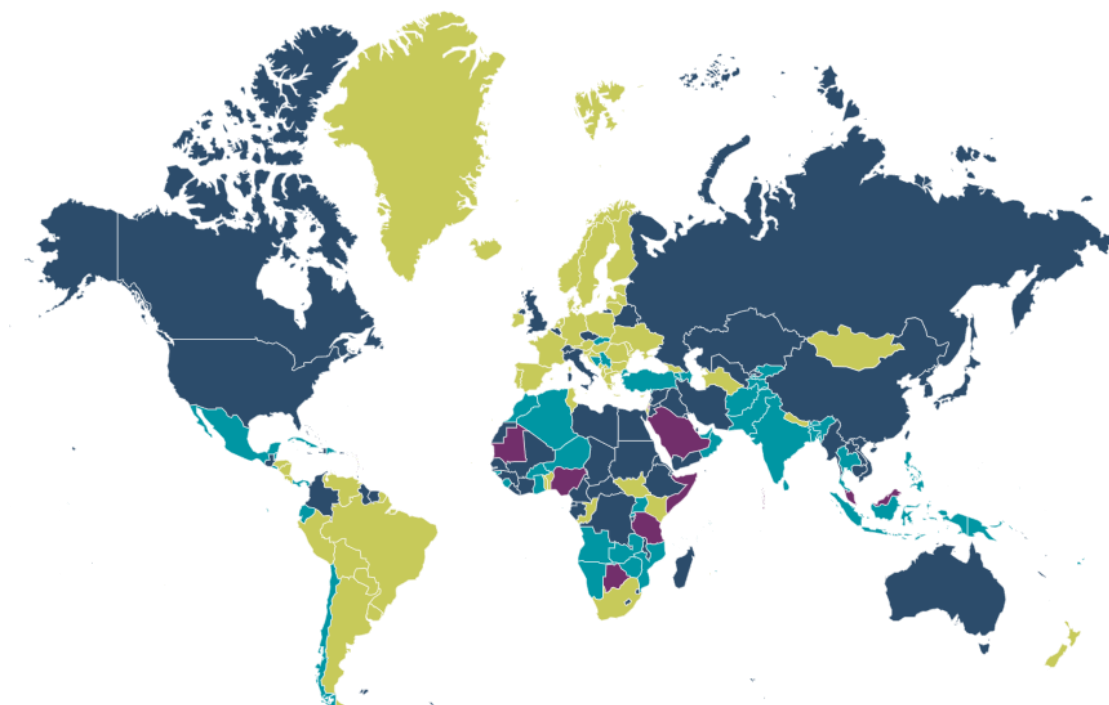
Výbor uvedl, že článek 17 Charty z roku 1961 setrvale vykládá v tom smyslu, že se vztahuje na tělesné tresty dětí, a v minulosti opakovaně dospěl k závěru, že poskytování dostatečné ochrany dětem v tomto směru je jedním z hlavních cílů Charty.

Výbor dále konstatoval, že v současné době panuje na evropské i mezinárodní úrovni široká shoda lidskoprávních orgánů, že v právní úpravě má být zakotven výslovný a úplný zákaz tělesných trestů dětí. V tomto směru Výbor zejména odkazuje na Obecný komentář č. 8 a 13 Výboru OSN pro práva dítěte.

Výbor shledal, že ustanovení vnitrostátní úpravy zakazují závažné násilí páchané na dětech a že vnitrostátní soudy budou tělesné tresty postihovat, pokud dosáhnou určité míry závažnosti. Žádný z právních předpisů však neobsahuje výslovný a úplný zákaz veškerých forem tělesných trestů dětí, které pravděpodobně budou mít vliv na jejich fyzickou integritu, důstojnost, vývoj či psychickou pohodu. Navíc neexistuje jasná a konkrétní judikatura, která by komplexně zakazovala tělesné tresty v praxi. Výbor zejména shledal, že i novelizovaný občanský zákoník lze vykládat tak, že odlišuje veškeré formy tělesných trestů od pojmu dovolených „výchovných prostředků“, neboli v rozporu s Chartou připouští tělesné trestání z výchovných důvodů. Výbor nenašel v právní úpravě ani v judikatuře nic, co by ho vedlo k závěru, že jsou tělesné tresty automaticky zakázány. Tělesná újma musí naopak dosáhnout určité míry závažnosti, aby byla považována za tělesný trest, přičemž fyzické tresty jsou přípustné, nedosáhnou-li zakázané intenzity. Situace v České republice proto představuje porušení článku 17 Charty.

4. SITUACE VE SVĚTĚ OHLEDNĚ ZÁKAZU TĚLESNÉHO TRESTÁNÍ DĚTÍ

Na webových stránkách Globální iniciativy k ukončení tělesného trestání dětí (<https://endcorporalpunishment.org>) je podán úplný podrobný přehled o situaci ohledně zákazu tělesného trestání dětí ve světě.

- Prohibited in all settings
- Government committed to full prohibition
- Prohibited in some settings
- Not fully prohibited in any setting